

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3*

DEVELOPING A DIGITAL LEARNING MANAGEMENT MODEL BASED ON BUDDHIST PRINCIPLES FOR SMALL SCHOOLS UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

จุฑามาศ จอมทอง*, บุญเลิศ วีระพรกานต์, ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

Chuthamas Chomthong*, Boonlert Weeraponkan, Teeraphong Somkhaoyai

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: jple035@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม 3) ทดลองใช้รูปแบบ และ 4) ประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 206 คน ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 9 รูป/คน รวมทั้งผู้ประเมินความพึงพอใจ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แบบสังเกต แบบประเมินรูปแบบ และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น (PNI) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ด้านหลักสูตร (PNI = 0.94) รองลงมา คือ การใช้สื่อการสอน (0.89) และการจัดการเรียนการสอน (0.85) 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล พร้อมปัจจัยความสำเร็จ 3) ผลการทดลองใช้ พบว่า คะแนนความรู้หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างชัดเจน (11.70 เป็น 17.90) แผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก การจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด และการนิเทศติดตามอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินรูปแบบโดยรวม พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, เทคโนโลยีดิจิทัล, พุทธธรรม (อิทธิบาท 4), โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This research aimed to: 1) Study the current conditions, problems, and needs regarding learning management in small schools; 2) Develop a learning management model based on digital technology integrated with Buddhist principles; 3) Implement the developed model; and 4) Evaluate the appropriateness, feasibility, and usefulness of the model. A mixed-methods design was employed. The participants included 206 schools administrators and academic teachers, 15 key informants from in-depth interviews, 5 experts, 9 participants in an expert seminar, and 10 respondents for satisfaction assessment. Research instruments comprised questionnaires, interview guides, expert seminar forms, observation forms, model evaluation forms, and satisfaction surveys. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, the Priority Needs Index (PNI), and descriptive analysis. The findings revealed that 1) The current state of learning management was at a moderate level, while the expected state was at the highest level. The greatest need was curriculum (PNI = 0.94), followed by instructional media (0.89) and instructional management (0.85). 2) The developed model consisted of principles, objectives, and implementation methods in four areas: curriculum, instructional management, instructional media, and assessment and evaluation, along with success factors. 3) Trial implementation showed significant improvement in knowledge scores (from 11.70 to 17.90), with lesson planning at a high level, and learning management, supervision, and monitoring at the highest level. 4) Overall evaluation indicated the highest levels of appropriateness, feasibility, and usefulness, and have a minimum point that can be used effectively.

Keywords: Learning Management, Digital Technology, Buddhist Principles (Iddhipada 4), Small Schools

บทนำ

การจัดการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจะต้องมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ คือ กระบวนการบริหาร การศึกษา กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลายสำหรับผู้เรียน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลมีความจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูบูรณาการการสอน เนื้อหา และเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2558) โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมจึงเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย อย่างไรก็ตามครูและผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวอย่างมาก ปัญหาที่พบในหลายโรงเรียน คือ ครูยังขาดความมั่นใจ ทักษะ และแรงจูงใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำและผู้สนับสนุน เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาครูให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำแนวคิดด้านหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร คือ หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมว่าด้วย “ธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2554) หากผู้บริหาร

สถานศึกษาสามารถใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงาน เช่น การสร้างแรงบันดาลใจและความพึงพอใจในการทำงาน ให้ครู (ฉันทะ) การส่งเสริมความพยายามและความเพียร (วิริยะ) การกำกับดูแลด้วยความใส่ใจและมีสมาธิ (จิตตะ) และการสะท้อน ตรวจสอบ ตลอดจนประเมินผลเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (วิมังสา) ย่อมจะทำให้ครูมีแรงจูงใจภายใน และพร้อมพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

โรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทยเผชิญกับปัญหาหลากหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นจำนวนของครู ที่ครูต้องสอนหลายชั้นปีในเวลาเดียวกัน การขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนงบประมาณและทรัพยากรที่จำกัด ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่สามารถ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2563) นอกจากนี้ งานวิจัยของ ศรีประภา และคณะ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากยังไม่สามารถจัดการเรียนรู้และบูรณาการเทคโนโลยี ดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม (กัญญา เอี่ยมพญา และคณะ, 2564) เนื่องจากข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานและทักษะ ของครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ UNESCO ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (UNESCO, 2023)

สภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า มีข้อจำกัดในหลายประการ ได้แก่ ครูจัดการสอนหลายชั้นต้องรับผิดชอบสอนหลายวิชาและหลาย ระดับชั้นในเวลาเดียวกัน ส่งผลให้ไม่สามารถออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน อีกทั้งขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร โรงเรียนยังไม่มีระบบสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูล ขาดการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาการศึกษา สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3, 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3” โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีมาบูรณา การในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็กและเป็นแนวทางเชิงนโยบายในการยกระดับคุณภาพ การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3
4. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ดำเนินการ 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยใช้การศึกษาเอกสาร การสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 206 คน และการสัมภาษณ์โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญรวม จำนวน 5 ท่าน ทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 0.60 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 และแบบสัมภาษณ์ ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญรวม จำนวน 5 ท่าน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน เพื่อยกร่างและยืนยันรูปแบบ การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) ใช้วิธีการสรุปผลนำเสนอข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง มีโครงสร้าง เชิงพรรณนา 2) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวม เรียบเรียงประเด็นตามให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ และผลการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ ความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยทดลองใช้รูปแบบกับโรงเรียน จำนวน 1 แห่ง และประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและครู จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือ ที่ศึกษาจากหลักแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญรวม จำนวน 5 ท่าน มีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยการสนทนากลุ่มกับ กลุ่มผู้ทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 10 คน ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม กับกลุ่มที่ทดลองใช้ในโรงเรียน 1 แห่ง จำนวน 10 คน การวิเคราะห์ข้อมูล 1) แบบสอบถามใช้การวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมเรียบเรียงประเด็นตามที่กลุ่มผู้ทดลองใช้ แสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะ เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 สรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และต่ำสุด คือ ด้านหลักสูตร สรุปเป็นรายด้านได้ ดังนี้

ด้านที่ 1 หลักสูตร ในภาพรวม อยู่ในระดับ น้อย โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สูงสุด คือ สถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการติดตามประเมินผล การใช้หลักสูตรเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนา

ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอน ในภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สูงสุด คือ สถานศึกษามอบหมายครูผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนแต่ละรายวิชาและต่ำสุด คือ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันออกแบบการเรียนรู้

ด้านที่ 3 การใช้สื่อการสอน ในภาพรวม อยู่ในระดับ น้อย โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สูงสุด คือ สถานศึกษาจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ เทคโนโลยี จัดการเรียนการสอน และต่ำสุด คือ ครูมีการรายงานผลการใช้สื่อและแนวทางการพัฒนาสื่ออย่างสม่ำเสมอ

ด้านที่ 4 การวัดและประเมินผล ในภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สูงสุด คือ สถานศึกษาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และต่ำสุด คือ ประเมินผลครูนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลและอันดับสุดท้าย คือ สถานศึกษามีระบบให้ผู้เรียนและผู้ปกครองสามารถตรวจสอบผลการเรียนได้ด้วยตนเอง

2. ผลการศึกษาสภาพที่คาดหวังด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สูงสุด คือ ด้านหลักสูตร และต่ำสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล สามารถสรุปเป็นรายด้านได้ ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านหลักสูตร ในภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สูงสุด คือ ครูนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างเป็นระบบ และต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดประชุมผู้รับผิดชอบในการกำหนดสาระการเรียนรู้

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สูงสุด คือ ครูจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน และต่ำสุด คือ สถานศึกษามอบหมายครูผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา

ด้านที่ 3 ด้านการใช้สื่อการสอน ในภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สูงสุด คือ ครูใช้สื่อ นวัตกรรม ประกอบการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ และต่ำสุด คือ สถานศึกษาจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ เทคโนโลยี จัดการเรียนการสอน

ด้านที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผล ในภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สูงสุด คือ ผู้บริหารมีการนิเทศกำกับติดตาม และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3. ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ในภาพรวม พบว่า PNImodified มีค่าสูงสุด อันดับแรก คือ ด้านหลักสูตร (0.94) ลำดับที่สอง คือ ด้านการใช้สื่อการสอน (0.89) ลำดับที่สาม คือ ด้านการวัดและประเมินผล (0.86) และลำดับที่สี่ คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน (0.85) ตามลำดับ สามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านหลักสูตร พบว่า PNImodified สูงสุด มีความสำคัญในลำดับที่ 1 คือ ครูนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างเป็นระบบ (1.26) ลำดับที่ 2 คือ สถานศึกษามีการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนา (1.19) ลำดับที่สาม คือ สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (1.13)

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า PNImodified สูงสุด มีความสำคัญในลำดับที่ 1 คือ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันออกแบบการเรียนรู้ (0.96) ลำดับที่ 2 คือ ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน (0.94) ลำดับที่ 3 คือ ครูจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน (0.91)

ด้านที่ 3 ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่า PNImodified สูงสุด มีความสำคัญในลำดับที่ 1 คือ ครูใช้สื่อนวัตกรรมประกอบการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ (0.98) ลำดับที่ 2 คือ ครูมีการประเมินผลการพัฒนาการใช้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา (0.97) ลำดับที่ 3 คือ ครูมีการรายงานผลการใช้สื่อและแนวทางการพัฒนาสื่ออย่างสม่ำเสมอ (0.96)

ด้านที่ 4 การวัดและประเมินผล พบว่า PNImodified สูงสุด มีความสำคัญในลำดับที่ 1 คือ สถานศึกษามีระบบให้ผู้เรียนและผู้ปกครองสามารถตรวจสอบผลการเรียนได้ด้วยตนเอง (1.06) ลำดับที่ 2 คือ สถานศึกษามีฐานข้อมูลการวัดและประเมินผลทุกคนสามารถนำมาใช้ได้ตามความต้องการ (0.99) ลำดับที่ 3 คือ ผู้บริหารมีการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (0.95)

4. ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 สรุปได้ ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านหลักสูตร สรุปได้ว่า โรงเรียนขนาดเล็กยังขาดการวางแผนและออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมส่งผลให้การเรียนรู้ไม่ครบถ้วน ครูต้องรับผิดชอบหลายวิชา ขาดการวิเคราะห์และสะท้อนผล การนิเทศและประเมินหลักสูตรไม่ต่อเนื่อง จึงควรพัฒนาครูด้านการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย บริหารอย่างยืดหยุ่น และมีระบบติดตามประเมินเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ว่า โรงเรียนมักใช้รูปแบบ “ห้องเรียนรวม” ทำให้ต้องบูรณาการเนื้อหาหลายวิชา และจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อรองรับความแตกต่างของผู้เรียน แต่ยังมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและนวัตกรรม ควรส่งเสริมครูให้ใช้วิธีการสอนและเทคโนโลยีที่หลากหลาย ผลิตและใช้สื่อที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจและความรับผิดชอบ

ด้านที่ 3 ด้านการใช้สื่อการสอน สรุปได้ว่า ครูสามารถใช้สื่อที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่าและผลิตสื่อเอง แต่ยังมีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ ความเชี่ยวชาญ และการประเมินผลการใช้สื่อ ควรอบรมครูด้านทักษะเทคโนโลยี พัฒนาสื่อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ พร้อมทั้งให้ผู้บริหารกำกับ ติดตาม และสนับสนุนสื่อที่เข้าถึงง่าย โดยเฉพาะสื่อดิจิทัลที่สามารถใช้ได้แม้มไม่มีอินเทอร์เน็ต

ด้านที่ 4 การวัดและประเมินผล สรุปได้ว่า ครูต้องสอนหลายวิชา จึงขาดความเชี่ยวชาญในการประเมินเชิงคุณภาพและตามสมรรถนะ อีกทั้งยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูลได้เต็มที่ จึงควรอบรมครูด้านการประเมินและการใช้เทคโนโลยี ขณะที่ผู้บริหารควรนิเทศและสนับสนุนการพัฒนาเครื่องมือประเมินที่สะท้อนผลการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ชื่อรูปแบบ “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3”

องค์ประกอบที่ 2 หลักการของรูปแบบ มีหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และหลักการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4

องค์ประกอบที่ 3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 1) เพื่อให้สถานศึกษามีรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 และ 3) เพื่อส่งเสริมให้ครูนำผลจากการพัฒนาโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ไปจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 4 วิธีดำเนินการ มีการดำเนินการ 4 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้ ด้านหลักสูตร มีขั้นตอน 1) การวางแผนการจัดทำหลักสูตร 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมิน

และการปรับปรุงการใช้หลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน มีขั้นตอน 1) การวางแผนการเรียนการสอน 2) การดำเนินการสอน 3) การประเมินผลการเรียนรู้ และ 4) การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน มีขั้นตอน 1) การวางแผนการใช้สื่อการสอน 2) การใช้สื่อในการเรียนการสอน 3) การประเมินและสะท้อนผล และ 4) การปรับปรุงและพัฒนาสื่อ และด้านการวัดและประเมินผล มีขั้นตอน 1) การวางแผนการวัดและประเมินผล 2) การเก็บข้อมูล 3) การประเมินและวิเคราะห์ผล และ 4) การปรับปรุงและพัฒนา

องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยความสำเร็จ ได้แก่ 1) การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดหาทรัพยากรด้านเทคโนโลยีที่เพียงพอเพื่อรองรับการใช้งานของครูและนักเรียน 2) ครูมีเจตคติที่ดี เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญ ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้อย่างจริงจัง และ 3) การส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายจะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดการพัฒนาคูณภาพของนักเรียน

ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

1. ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนอบรม เท่ากับ 11.70 และคะแนนเฉลี่ยหลังอบรม เท่ากับ 17.90 ซึ่งสูงกว่าก่อนอบรม

2. ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้/สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ความเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม รองลงมา คือ ครูมีการเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความเหมาะสมกับบทเรียนและนักเรียน และครูมีการประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/กิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3. การสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดครูใช้เทคโนโลยีในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน รองลงมา คือ ครูมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม และครูส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นและสร้างองค์ความรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

4. การนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ครูสามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลได้ และครูมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานและมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้แก่

ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่า ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.26) ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.35) และความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.33) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล อาจเนื่องมาจากหลายปัจจัย เช่น จำนวนครูที่มีจำกัด ครูต้องสอนหลายชั้นปี (คละชั้น) ทำให้การออกแบบหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัยและศักยภาพของผู้เรียนเป็นไปได้ยาก การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังดำเนินการได้ไม่เต็มที่ ขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ขาดการประเมินผลแบบหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐาปณีย์ โลพินดุง ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม ด้านนโยบายการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ การจัดการเรียนการสอนและงานการวัดและประเมินผล (ฐาปณีย์ โลพินดุง, 2560) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของแพรเนื่อทอง สามพันธ์ และคณะ ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กยังอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากครูมีภาระงานที่หลากหลาย และขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ขณะที่ด้านการใช้สื่อการสอนยังอยู่ในระดับต่ำเนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (แพรเนื่อทอง สามพันธ์ และคณะ, 2566) นอกจากนี้ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันด้านหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 ผลการศึกษาสภาพที่คาดหวังด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จากผลการวิจัยนี้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งในด้านหลักสูตรด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน โดยโรงเรียนขนาดเล็กควรสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนชุมชน และผู้เรียน ตลอดจนมีการทบทวน ปรับปรุง และนำไปใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้มีการวางแผนการสอนที่เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐาปณีย์ โลพินดุง ศึกษาเรื่อง สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคมด้านนโยบายการบริหารโรงเรียน พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยงานการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก (ฐาปณีย์ โลพินดุง, 2560)

1.3 ความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จากผลการวิจัยนี้ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีความต้องการจำเป็นด้านหลักสูตรในระดับสูงเนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องครูประจำวิชาและการบริหารหลักสูตรในบริบทคละชั้น สอดคล้องกับ กัญญา สันฐาน และประกอบ कुमारักษ์ ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่ชนบทเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามจุดเน้นของนักเรียน พบว่า ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเรื่องการบริหารบูรณาการกับชุมชนและการวางแผนจัดการเรียนรู้ตามช่วงชั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องครูประจำวิชาและการบริหารหลักสูตรในบริบทคละชั้น นอกจากนี้ครูมีความต้องการใช้สื่อที่หลากหลายและทันสมัย โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถช่วยจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพแม้ในบริบทคละชั้น (กัญญา สันฐาน และประกอบ कुमारักษ์, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับอนวัณณ์ เอี่ยมแสน ศึกษาเรื่อง ความต้องการใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐานเขตกรุงเทพมหานคร ความต้องการใช้นวัตกรรมการศึกษาประกอบการสอนปีการศึกษาหน้าในระดับปานกลาง และในระดับมาก ใกล้เคียงกัน (อนุวัฒน์ เอี่ยมแสน, 2562)

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จากผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ โดยยึดหลักการพัฒนาตนเองและหลักการมีส่วนร่วมมีการบูรณาการหลักธรรม คือ อิทธิบาท 4 ที่จะช่วยเสริมสร้างคุณธรรมในการทำงานและการพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่ครูและนักเรียน มีการฝึกอบรมและการออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญ ที่ช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะให้แก่ผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยความสำเร็จนี้ สามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลีลาวดี ชนะมาร ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (ลีลาวดี ชนะมาร, 2563) และสอดคล้องกับ Joyce, B. & Showers, B. ที่กล่าวว่า รูปแบบ ประกอบด้วย แนวคิด ปรัชญา หลักการ ทฤษฎี ความเชื่อ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนต่าง ๆ การวัดและประเมินผล เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งแผนแต่ละรูปแบบจะให้แนวทางว่าครูจะต้องเตรียมการสอนอย่างไร ดำเนินการและประเมินผลอย่างไรจึงจะช่วยให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Joyce, B. & Showers, B., 2002)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จากผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงการอบรมที่เน้นการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนางานร่วมกันและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำให้ครูสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้จริง การที่คะแนนเฉลี่ยหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนถึงการพัฒนาและการปรับปรุงความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล อีกทั้งรูปแบบการอบรมที่เน้นการบูรณาการหลักธรรมและอิทธิบาท 4 จึงทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่าการทดสอบก่อนการอบรม สอดคล้องกับ สมฤดี สุขสมงาม และมณฑา จำปาเหลือง ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาครูด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ที่พบว่า ความคาดหวังในการอบรม คือ นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสื่อการเรียนรู้ด้วย Google Meet, Google App, Liveworksheet, Quizizz, Power Point & OBS และการสร้างแบบทดสอบด้วย Google App และ Quizizz อยู่ในระดับดีมาก ด้านความรู้ มีคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมด้านทักษะมีคะแนนเฉลี่ยทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมกับ (สมฤดี สุขสมงาม และมณฑา จำปาเหลือง, 2566) และสะท้อนให้เห็นถึงการที่ผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งทำให้การจัดการเรียนรู้มีความชัดเจนและเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง การที่ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ และการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้มีความคล่องตัวและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pedder, D. ได้ศึกษาวิจัย เจื่อนใจขององค์กรที่จะสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้ ผลวิจัยพบว่า สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ และครูจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนที่ต้องการความเปลี่ยนแปลงจะต้องพัฒนากลยุทธ์อย่างมี

คุณค่าก่อนที่จะนำมาจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้ในโรงเรียน (Pedder, D., 2010)

4. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 3 จากผลการวิจัยนี้เป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งเสริมการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเน้นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู ได้ดำเนินการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งกระบวนการพัฒนาในแต่ละด้านมีขั้นตอนวิธีการและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริงในบริบทของโรงเรียน รวมถึงการประเมินผลที่มีการติดตามและปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ทำให้รูปแบบนี้มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ เน้นการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธีรไวย ปริยตติเมธี ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท ผลของการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางที่สามารถใช้เสริมสร้างคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมทั้งด้านพุทธานุภาพ จิตพิสัย และทักษะพิสัยของผู้เรียน (พระมหาธีรไวย ปริยตติเมธี, 2567)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ประกอบไปด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน สื่อออนไลน์ อุปกรณ์ดิจิทัล โดยขับเคลื่อนบูรณาการกับหลักธรรมที่นำมาใช้แต่ละขั้นตอน คือ หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) ฉันทะ (สร้างแรงบันดาลใจ) 2) วิริยะ (ขับเคลื่อนด้วยการทำงาน) 3) จิตตะ (ติดตามและส่งเสริม) 4) วิมังสา (ประเมินและพัฒนา) ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศ ที่เกื้อกูลและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพครูอย่างรอบด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมพัฒนาครูให้ทำงานตามบทบาทและภาระหน้าที่ นอกจากนี้ต้องเป็นผู้ที่ให้การช่วยเหลือ แนะนำ กำกับติดตามขับเคลื่อนการทำงาน พร้อมทั้งประเมินผลการทำงานและปรับปรุงพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดหลักอิทธิบาท 4 ช่วยปลูกฝังความเพียร ความใส่ใจ และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 จึงถือเป็นแนวทางที่สามารถใช้เสริมสร้างคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมทั้งด้านพุทธานุภาพ จิตพิสัย และทักษะพิสัยของผู้เรียน สามารถนำเสนอได้ดังโมเดลต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้ข้อสรุปสำคัญว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ด้านหลักสูตร (PNI = 0.94) รองลงมา คือ การใช้สื่อการสอน (0.89) และการจัดการเรียนการสอน (0.85) 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผล พร้อมปัจจัยความสำเร็จ 3) ผลการทดลองใช้ พบว่า คะแนนความรู้หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างชัดเจน (11.70 เป็น 17.90) แผนการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก การจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด และการนิเทศติดตามอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินรูปแบบโดยรวม พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1) ควรพัฒนาครูในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การใช้สื่อเทคโนโลยี และการวัดประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ เพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา 2) ควรมีการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูต่างโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะและนวัตกรรมการสอนอย่างต่อเนื่อง สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรมีการพัฒนาแบบการบริหารงบประมาณด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลัก ธรรมาภิบาล 2) ควรมีการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับครูบรรจุใหม่เพื่อเป็นการพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม 3) ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมเพื่อศึกษาการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการพัฒนางานอื่นในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- แพร่เนื่อทอง สามพันธ์ และคณะ. (2566). แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 21(2), 197-206.
- กัญญา สันฐาน และประกอบ คุณารักษ์. (2562). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่ชนบทเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามจุดเน้นของนักเรียน. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 15(2), 132-157.
- กัญกร เอี่ยมพญา และคณะ. (2564). โรงเรียนขนาดเล็ก : ปัญหาที่ต้องตัดสินใจ. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 23(1), 315-329.
- ฐาปณีย์ โลพินดง. (2560). การพัฒนาระบบบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม. ใน ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). ธรรมะกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พระมหาธีรโนย ปริยตติเมธี. (2567). การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ในรายวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนวัดวังเคียน จังหวัดชัยนาท. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 9(1), 215-225.
- ลีลาวดี ชนะมาร. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2558). จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา: กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.

- สมฤดี สุขสมงาม และมณฑา จำปาเหลือง. (2566). การพัฒนาครูด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี. วารสาร มจร อุบลพิตรศน์, 8(1), 977-994.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึษานครศรีธรรมราช เขต 3. (2561). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2561. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึษานครศรีธรรมราช เขต 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2563). รายงานการติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อนวัณน์ เอี่ยมแสน. (2562). ความต้องการใช้สื่อวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 9(3), 139-149.
- Joyce, B. & Showers, B. (2002). Student achievement through staff development. (3rd ed.). Alexandria, Virginia: Association for Supervision & Curriculum Development.
- Pedder, D. (2010). Schools and continuing professional development in England - State of the nation research study: Policy context, aims and design. The Curriculum Journal, 21(4), 365-394.
- UNESCO. (2023). Global Education Monitoring Report 2023: Technology in education: A tool on whose terms. UNESCO: Paris.